

Valsts bērnu tiesību
aizsardzības inspekcija

Bērna identitātes saglabāšana, bioloģiskās ģimenes un radnieku nozīme

Ingmārs Kreišmanis,

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
Bāriņtiesu un audžuģimeņu departamenta

referents

2016.gada 14.septembris

Par ko būs prezentācija?

- Bērna identitāte
- Psihologu un sociālo pētnieku pētījumi par bērniem
- Audžuģimenes loma un misija tajā ievietotā bērna dzīvē
- Kā Latvijas un starptautiskajā likumdošanā tiek aizsargāta bērna identitāte un saites ar bioloģisko ģimeni
- Ko darīt audžuģimenēm? Gadījuma analīze un diskusija

Bērna identitāte

- No kā veidojas bērna identitāte?
- Ģimenes vide
- Apkārtējā sabiedrība
- Valoda
- Kultūra
- Normas

Psihologi par bērna un ģimenes saitēm

Pētījums par adoptētājiem

- Pētījums par starptautisko adopciju
- Pilnīgi atšķirīga kulturālā pieredze, kas parādās ikdienas komunikācijā
- Cik adoptētāji atvērti citādam? Pētnieki sadalīja ģimenes trīs grupās:
- Pirmā grupa – noliedz saikni ar bērna identitāti
- Otrā grupa – iespēju robežās nodrošina bērna saikni ar savu identitāti
- Trešā grupa – ir atsaucīgi, ja bērns prasa to

Edīte Gotberga par indivīda dzīvesspēku

- Dzīvesspēks – noturība, kas raksturo indivīda spēju attīstīties visai smagos apstākļos, piemēroties pārmaiņām
- Dzīvesspēka pamati – drošs pamats, labs pašnovērtējums, ticība saviem spēkiem
- Dzīvesspēka modelis – uzticamas un paredzamas attiecības, iespēja pieķerties un just līdzīgi citiem, brīvi izteikt savas un uz klausīt citu domas

Džona Boulbija piesaistes teorija

- Piesaiste – relatīvi ilgstoša emocionāla sasaiste ar kādu noteiktu cilvēku (piesaistes figūru), kas, sevišķi šķiršanās, satraukuma un briesmu gadījumā, tiek uztverts un izjuts kā neaizstājams cilvēks. Šis cilvēks spēj mazināt otra cilvēka trauksmi. Drošas piesaistes attiecības bērnam rada drošības izjūtu, sekmējot viņa attīstību
- Piesaistes sistēma aktivizējas brīžos, kad cilvēks izjūt bailes vai piedzīvo šķiršanos. Var labot gan ar fizisku tuvību, piemēram, apskaušanos, gan ar kopīgu pasaules iepazīšanu
- Piesaistes veidi – droša piesaiste, nedroša piesaiste (izvairīga/bailīga un ambivalenta/trauksmaina) un dezorganizēta piesaiste

Bērna ienākšana audžuģimenē: pētījums Nīderlandē

- Sociālais pētījums veikts starp audžuģimenēm
- Iepriekšējās vides faktors, uzkrātā pieredze bērnam
- Audžuģimenes arī veido bērna identitāti
- Audžuģimenes jaunā kārtība
- Atšķirības komunikācijas veidā

Anouk Goemans et al. Psychosocial Functioning in Dutch Foster Children: the Relationship with Child, Family, and Placement Characteristics. In *Child Abuse & Neglect* 56(30-43), 2016.

Audžuģimenes misija un loma bērna dzīvē

- Audžuģimene ir ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz ilgu laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē, līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē [Bērnu tiesību aizsardzības likums]
- Audžuģimene kā pakalpojums uz laiku
- Ir iespējama bērna nonākšana savā bioloģiskajā ģimenē vai adopcija

Bērna identitāte un likumdošana

- Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada 20.decembra Bērnu tiesību konvencija
- Konvencijas preambula:
Ģimene ir sabiedrības pamatsūniņa un visu tās locekļu, it īpaši bērnu, izaugsmes un labklājības dabiskā vide, tai ir jāsaņem nepieciešamā aizsardzība un atbalsts, lai tā varētu pilnīgi uzņemties sabiedrības uzticētos pienākumus

ANO Bērnu tiesību konvencijas 7. pants

- Reģistrācija pēc dzimšanas
- Tiesības uz vārdu
- Tiesības uz pilsonību
- Tiesības zināt savus vecākus un būt viņu aizgādībā

ANO Bērnu tiesību konvencijas 8. pants

- Dalībvalstis ir apņēmušās respektēt ikviena bērna tiesības aizsargāt savu identitāti, tostarp pilsonību, vārdu un ģimenes saites
- Valstij un audžuģimenei ir nozīmīga loma informācijas saglabāšanā un nodošanā
- Jebkāda informācijas sniegšana jāaskaņo ar bāriņtiesu un kompetentajiem speciālistiem, piemēram, psihologiem
- Bērni vairāk cietīs no nezināšanas, nevis uzzinot par ģimenes locekļu sliktajiem apstākļiem

ANO Bērnu tiesību konvencijas

9.pants

- Bērnu un ģimenes šķiršanas gadījumā valstij jānodrošina viņu iespējas saglabāt personiskās attiecības un tiešu, regulāru kontaktu
- Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33.pants – personiskas attiecības un tiešus kontaktus bērnam ir tiesības uzturēt gan ar vecākiem, gan brāļiem un māsām, gan citiem radniekiem
- Audžuģimenei nav tiesību patvaļīgi ierobežot bērna un viņa bioloģiskās ģimenes locekļu saskarsmi, vajadzības gadījumā jālūdz bāriņtiesas palīdzība

Reliģiskā un kulturālā pārliecība

- ANO Bērnu tiesību konvencijas 14.pants – nevienam nav tiesību ierobežot bērna iespējas paust savas domas, apziņas vai reliģisko pārliecību
- Nevar ignorēt bērna pārliecību, iespēju robežās tā ir jāatbalsta
- Konvencijas 30.pantā noteikts, ka bērnus nevar diskriminēt viņu etniskās, kulturālās un lingvistiskās minoritātes statusa dēļ
- Svarīgi lieki neierobežot bērna tiesības uz privātās dzīves, ģimenes, mājokļa vai korespondences neaizskaramību

Ko darīt audžuvecākiem?

- Visu saskaņot ar bāriņtiesu vai attiecīgo speciālistu
- Ir pieejams valsts apmaksāts psihologa pakalpojums
- Audžuģimenēm jāuzmanās asi uzlikt savas normas bērnam, tam ir jābūt pārdomātam un izskaidrotam procesam
- Izvairīties no liekiem spriedumiem ar emocionāli negatīvu nokrāsu
- Neapvainot bērna ģimeni sarunās ar trešajām personām

Valsts bērnu tiesību
aizsardzības inspekcija

Bērna identitātes saglabāšana, bioloģiskās ģimenes un radnieku nozīme

Ingmārs Kreišmanis,

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
Bāriņtiesu un audžuģimeņu departamenta
referents

2016.gada 14.septembris